

DESTRUCCIÓ

A

TOTA COSTA

JULIOL 2005

GREENPEACE

ILLES BALEARS

© Greenpeace/Beltrá

URBANITZACIÓ AL LITORAL

Les Illes Balears continuen experimentant el creixement urbanístic. L'elaboració dels Plans Territorials no limita aquesta expansió, sinó que, per contra, augmenta encara més la superfície edificable a les illes.

El Pla Territorial de Mallorca incrementa el sòl edificable en un territori ja de per sí força saturat de construccions, amb unes previsions d'urbanització de 5.000 hectàrees en 10 anys.¹

A Eivissa, el Pla Territorial Insular augmenta en gran mesura les superfícies urbanitzables, moltes de les quals s'endinsen a valls i pujols en estat verge, on fins ara no existeixen infraestructures o construccions. Els nous sòls urbanitzables queden envoltats per les "Àrees de Transició", tal i com s'anomenen al pla, que també podrien edificar-se "si els ajuntaments ho consideren oportú en un futur". De la mateixa manera, aquesta normativa permetrà ampliar el nombre de places hoteleteres en possibilitar la construcció de nous

hotels de cinc estrelles en sòl rústic comú, si obtenen la declaració d'Interès General.

Els camps de golf continuen la seva expansió a Mallorca, als 18 existents cal afegir-n'hi tres més aquest any i a l'illa hi ha 13 nous projectes, malgrat que alguns, com els de Palma, Calvià (que ja té 5 camps) i Son Servera entren en contradicció amb el Pla Territorial en ubicar-se a municipis saturats. Molts d'aquests projectes van acompanyats de complexes turístics i residencials.²

Segons dades oficials, el 2004, la Direcció General de Qualitat Ambiental i Litoral del Govern Balear va obrir 67 expedients a construccions sense autorització a la zona de servitud de protecció en sòl rústic.

URBANITZACIÓ A ESPAIS NATURALS PROTEGITS

A les Illes Balears, paradoxalment, la protecció dels espais naturals ha disminuït des de l'arribada a la presidència del Govern Balear de l'ex-ministre de Medi ambient Jaume

Matas. Sembla que l'executiu balear entén la protecció com un mal al que cal resignar-se, enlloc de reconèixer la seva aportació social i econòmica. Sota la direcció de Matas, els espais naturals protegits "s'encongeixen"³ o es converteixen en peces cobejades on realitzar noves actuacions urbanístiques.

La recent aprovació de la Llei de Conservació dels Espais Naturals de Balears és un pas més en la rebaixa de la protecció ambiental generalitzada que viu l'arxipèlag balear. Així, amb una maniobra escandalosa, supedita els Plans d'Ordenació dels Recursos Naturals (PORN) que regeixen les actuacions a realitzar dins els espais protegits a les normatives de territori i urbanisme, o dit d'una altra manera, si l'Ajuntament vol construir dins de l'espai natural, els gestors del parc no poden fer res per protegir-lo. Aquesta forma d'actuar està expressament prohibida per la normativa estatal (Llei 4/1989) en matèria de protecció ambiental.

El Pla Territorial de Mallorca inclou com a sòls urbans i edificables 70.000 metres humits de petita extensió a protegir per l'anterior govern balear.⁴

[1] Alguns exemples d'àrees naturals protegides l'extensió de les quals s'ha vist sensiblement disminuïda des de l'arribada de Matas: Parc Natural de Llevant i les reserves naturals de Cap Ferrutx i Cap des Freu a Mallorca i el Parc Natural de Cala d'Hort a Eivissa.

URBANITZACIÓ
A L'OLLA,
CALA RATJADA.
MALLORCA

“Si avui em regalen un hotel no el vull, excepte si el puc vendre”

Jaume Moll. Empresari hotelier

El Parc Natural de s'Albufera (Mallorca) pateix l'assetjament per part de diversos projectes. El desembre passat es coneixien les simpaties que despertava en el Conseller de Medi ambient la construcció d'un camp de golf a Son Bosc, malgrat l'existència d'informes tècnics que recomanen la inclusió d'aquests terrenys dins el parc per garantir la recuperació d'espècies i la restauració d'hàbitats.^{iv}

A l'espai natural Es Trenc-Salobrar de Campos (Mallorca) finalment no es construirà un camp de polo i les 3.000 places turístiques projectades, com s'havia plantejat l'últim any. Tanmateix, no està fora de perill de ser destruït, ja que existeix la possibilitat d'ubicar a aquesta àrea, que gaudeix d'una figura de protecció autonòmica i tres europees², un balneari a la zona més important ecològicament de tot l'espai protegit.

TURISME

Tot val per a una “revitalització” del turisme a les Illes. Des de fa un any i mig, el Govern Balear ha introduït un gran nombre de canvis a la normativa balear. Mitjançant la modificació de la legislació existent, ha desaparegut la moratòria urbanística que l'anterior govern va instaurar a l'arxipèlag, els espais naturals protegits han passat a ser zones ideals per a la ubicació d'habitatges unifamiliars a Eivissa i Formentera.

Igualment s'ha suprimit l'ecotaxa (substituïda per la “targeta verda” que podran comprar els turistes per deu euros), l'euro per dia i turista que recaptava el Govern i que va despertar l'ira dels hotelers. Però morta l'ecotaxa, les queixen continuen.

El turisme a l'arxipèlag no va bé, especialment a la illa de Mallorca, segons denuncia el propi sector, que reconeix la seva debilitat i busca desesperadament la solució a la disminució de la rendibilitat que experimenta cada any. Els principals problemes del sector es deuen a la competència amb

altres destinacions del Mediterrani més barates, menys saturades i més respectuoses amb el medi ambient, a més d'una sobreoferta hotelera (el propi sector calcula que sobren entre 10.000 i 50.000 llits), que ha originat l'expansió del model de “tot inclòs” que recorre al turista “antieconòmic”, terme encunyat pels especialistes en turisme per definir el visitant que amb prou feines reporta beneficis.

Les dades de 2004 parlen per sí mateixes: el 44,7% dels hotelers de les Balears van registrar caigudes als seus beneficis segons un informe elaborat per l'Aliança per a l'Excel·lència Turística (Exceltur)^v. L'informe revela que l'opinió empresarial de les illes és una de les més negatives de tot el territori espanyol.

La debilitat del sector en aquestes illes trenca qualsevol expectativa de recuperació.

[2] L'espai natural d'Es Trenc-Salobrar de Campos està declarat Àrea Natural d'Especial Interès (ANEI), Lloc d'Importància Comunitària (LIC), Zona d'Especial Conservació per a les Aus (ZEPA) i s'ha inclòs a la xarxa internacional *Living Lakes*.

ACTUACIONS I INFRASTRUCTURES A LA COSTA

El Ministeri de Medi ambient sembla disposat a fer tota la feina a la costa, que l'ex-ministre Matas va deixar pendent. D'aquesta manera, ha encarregat estudis topogràfics que determinin el nombre de finques de la costa mallorquina que incompleixen la Llei de Costes per haver caducat la concessió per ocupar terrenys costers públics o per trobar-se en situació d'il·legalitat (estimat a priori en unes 90 propietats). Igualment s'ha compromès a completar les delimitacions a la costa balear, és a dir, els 100 primers metres de costa, acte que en l'actualitat està molt retardat, i s'ha delimitat el 30% del litoral balear.

El mes de març passat, el Ministeri de Medi ambient firmava un conveni amb el Govern Balear per a la realització de diverses actuacions a la costa amb un pressupost de 121 milions d'euros. Les 63 actuacions ja havien estat acordades per l'anterior equip del Ministeri i la Conselleria de Medi ambient del Govern Balear.

Els problemes de pèrdua de sorra a les platges continuen augmentant. Almenys a les Balears, el Ministeri de Medi ambient sembla disposat a aplicar mesures per recuperar els ecosistemes costers i abandonar les costoses i inútils regeneracions dels passeigs marítims per deixar més espai a les platges contribuirà a retornar a les platges balears antigues esplendors.

A principis d'any la Comissió Europea va decidir emprendre accions legals contra Espanya per infringir la legislació ambiental quan el Ministeri de Medi ambient, amb Matas al capdavant, va realitzar obres de regeneració artificial al litoral mallorquí ocasionant greus danys a praderies de *Posidonia oceanica* protegides a l'àmbit

europeu. Les obres d'extracció de sorra a les profunditats de Banyalbufar per regenerar artificialment **Can Picafort** no van tenir en compte condicionants ambientals que imposa la normativa europea, en tractar-se de dos llocs protegits. El procés es troba a la seva última fase, els tribunals europeus. Si finalment s'imposa una sanció, els responsables del projecte no hauran de respondre de les seves actuacions, ja que actualment no exerceixen la seva feina al Ministeri de Medi ambient.

L'avantprojecte de Llei de Ports de les Illes Balears elimina el Pla Director de Ports Esportius, fent desaparèixer d'aquesta manera la planificació global de les instal·lacions nàutico-esportives a les Balears i obrint la porta a la construcció de nous ports esportius en eliminar la moratòria que pesava sobre ells des de l'any 2002. I això malgrat el descens d'entre un 15% i un 25% de la demanda d'amarradors experimentat a les Balears, segons reconeix el president d'Anade, l'associació que agrupa aquest tipus d'instal·lacions a les illes.

El gener de 2005, el GOB anunciava la seva intenció de denunciar davant la Fiscalia el dragatge de Portocolom, a **Felanitx** (Mallorca) pels danys que poden causar-se a jaciments arqueològics de més de 2.200 anys d'antiguitat, a les praderies de posidònia i a la pesca. El projecte de dragatge obre la porta a la ubicació de més instal·lacions portuàries en aquesta zona, declarada Lloc d'Importància Comunitària pels seus valors ambientals.

Un dels projectes més controvertits de l'arxipèlag balear és el d'ampliació del **Port de Ciutadella en Menorca** consistent en la construcció d'un dic exterior per ampliar les instal·lacions actuals. Per aconseguir el material d'embotiment necessari, el projecte plantejava la creació d'una nova dàrsena esportiva a l'interior del port mit-

jançant l'excavació de més d'un milió de metres cúbics de terra i pedres amb un brutal impacte ambiental sobre el medi marí, la línia de costa i el conjunt de la badia de Ciutadella que no es tenia en compte als estudis d'impacte ambiental del projecte. Les deficiències presents en aquests estudis han motivat al Govern Balear a retirar temporalment el projecte, després de les denúncies efectuades en aquest sentit per diferents col·lectius, entre els que es troba Greenpeace, i la presentació de mils d'al·legacions per part dels ciutadans durant el termini d'exposició pública del projecte.

Tanmateix, hi ha més ampliacions. El **Port de Maó** (Menorca) també té plans per augmentar en 200 el seu nombre d'amarradors, considerats com "amarradors especulatiu" pels veïns del port.^{vi} A Eivissa, es construirà un nou port esportiu per a 300 amarradors a **Sant Antoni**. A **Formentera**, el Pla Territorial Insular inclou la construcció de dos nous molls per a l'atraca de ferris a es Pujols i sa Canals.

© Greenpeace/Colmenarejo

PLATGES AMB AIGÜES DE BANY DE MALA QUALITAT

*[Dades extretes de l'Informe sobre la qualitat de les aigües de bany de la Comissió Europea]*¹⁰

- Platja Son Moll. Capdepera. Mallorca
- Platja Pollença. Pollença. Mallorca
- Platja Cala Padera. Es Castell. Menorca

PLATGES A LES QUE EL 2004 VA DISMINUIR LA QUALITAT DE LES AIGÜES DE BANY RESPECTE L'ANY ANTERIOR

- Platja Barcarets. Alcúdia. Mallorca.
- Platja Son Moll. Capdepera. Mallorca.
- Platja de Pollença. Mallorca.

CONCLUSIONS

El retrocés en la protecció i conservació de les costes balears des de l'arribada de l'executiu de Matas al Govern balear ha trastocat qualsevol intent de racionalitat al seu litoral. La desaparició de la moratòria urbanística i la construcció de ports esportius ressuscita un altre cop la "balearització", terme encunyat pels especialistes per definir la degradació costera.

Totes les mesures posades en funcionament l'últim any i mig intenten complir la promesa de Jaume Matas de revitalitzar el turisme a l'arxipèlag. I la seva aposta, la del caduc sol i platja tradicional que tendeix a la saturació, no sembla estar donant bon resultat a un sector turístic cada vegada més desesperat per la seva crítica situació. Potser l'executiu balear encara és a temps de reflexionar i abandonar aquest model abans que sigui massa tard.

El turisme de qualitat no es pot utilitzar com excusa per seguir omplint les Balears d'urbanitzacions, camps de golf i ports esportius. S'han d'avaluar de forma seriosa i exhaustiva els guanys i les pèrdues d'aquest tipus d'instal·lacions. Els camps de golf representen un consum d'aigua, sòl i energia molt alt i suposen una greu

font de contaminació per la salinització que es produeix del sòl a causa de l'ús massiu de fertilitzants i pesticides. Per la seva banda, els més de 40 ports esportius existents a les illes són responsables de la pèrdua de sorra de les platges, de contaminació i de danys a les praderies submarines de posidònia.

ESPAIS COSTERS AMENAÇATS

Eivissa

1. Sant Antoni. Nou port esportiu.

Formentera

2. Construcció de dos nous molls a Pujols i sa Canals.

Mallorca

3. Calvià. Noves urbanitzacions i camp de golf.

4. Es Trenc-Salobrar de Campos. Projecte d'urbanització.

5. Felanitx. Dragatge a Portocolom que ha provocat danys a jaciments arqueològics.

6. Platja de Son Moll. Presenta aigües de bany de mala qualitat.

7. Parc Natura de s'Albufera. Camp de golf.

8. Pollença. Urbanització a la zona humida de l'Ullal. La platja de la localitat presenta aigües de bany de mala qualitat.

Menorca

9. Port de Ciutadella. La seva ampliació tindrà greus conseqüències ambientals a l'entorn coster.

10. Port de Maó. Ampliació de les instal·lacions nàutico-esportives.

11. Platja de Cala Padera. Es Castell. Presenta mala qualitat de les seves aigües de bany.

ⁱ “Amb el PTM cada dia es podrien urbanitzar i edificar l'equivalent a 3 camps de futbol”. Nota de Premsa del GOB. 9/12/04.

ⁱⁱ “Més golfs: una nova amenaça a les àrees rurals i als recursos hídrics de Mallorca”. Nota de Premsa del GOB. 4/05/05.

ⁱⁱⁱ “El Pla Territorial classifica com a urbana una zona humida del Port de Pollença: L'Ullal”. Nota de Premsa del GOB. 9/12/04.

^{iv} “Font disposat a cedir a les pressions dels hotelers per fer un camp de golf vora s'Albufera”. Nota de Premsa del GOB. 14/12/04.

^v Balanç empresarial de l'any 2004 i perspectives del 2005. Exceltur. Gener 2005.

^{vi} “La ribera nord del Port de Maó es rebel·la contra l'“especulació” dels nous amarradors”. El Mundo. 2/02/05.

^{vii} *Informe sobre la qualitat de les aigües de bany. Temporada 2004.* Comissió Europea.

http://www.europa.eu.int/water/water-bathing/report/bathing_report_2004_es.pdf